

Содержательно-технологическая составляющая содержит организационно-педагогические условия, этапы технологии управления образовательной средой профессионального развития учителей. Оценочно-результативная составляющая сочетает параметры, факторы, критерии, раскрываются через факторно-критериальную модель управления образовательной средой профессионального развития учителей, уровни (высокий, достаточный, средний, низкий) и конечный результат.

Ключевые слова: управление, развитие, система, субъекты управления, структура управления, моделирование, образовательная среда, эффективность.

Martynets L. A. System of management of the educational environment of teachers' professional development

The article reveals the management system of the educational environment of the teachers' professional development. A conceptual tool of managerial impacts on the components of the educational environment of the teachers' professional development of a comprehensive educational institution is understood under the management system of the educational environment of the teachers' professional development in a comprehensive educational institution.

The components of the system are as follows: conceptual-purpose, organizational-managerial, content-technological and evaluative-effective. The conceptual-purpose component contains goals and objectives, methodological approaches, regularities and principles of managing the educational environment of the teachers' professional development. The organizational-managerial component contains the subject, object and management functions. The content-technological component contains the organizational and pedagogical conditions, the stages of managing technology for the educational environment of the teachers' professional development. The evaluation-effective component combines parameters, factors, criteria, which are revealed through the factor-criterial model of management of the educational environment of teachers' professional development, levels (high, sufficient, medium, low) and the final result.

Key words: management, development, system, subjects of management, management structure, modeling, educational environment, efficiency.

УДК 37.013

Марусинець М. М.

В. СУХОМЛИНСЬКИЙ ПРО ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ: СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТ ОСМИСЛЕННЯ

Трудове виховання – це, образно кажучи, гармонія трьох понять: треба, важко і прекрасно.
Сухомлинський В. А.

У статті порушено питання про продуктивні ідеї Василя Сухомлинського щодо виховання дітей та молоді на засадах трудового виховання, які визріли у процесі органічного взаємозв'язку теоретичних і практичних напрацювань у середовищі Павлівської середньої школи з оперттям на досвід його попередників. Обґрунтовано створену педагогом авторську педагогічну систему щодо виховання у дітей, починаючи з початкової школи ставлення до праці як особистісної і суспільно значущої потреби, від якої залежить формування повноцінної особистості та громадянина. Вказано на роль сім'ї, школи і педагогів у формуванні ставлення до праці як діяльності і її результатів. Дітям, які живуть у глобалізованому інформаційно-технічному світі, мало дати лише знання. Їх треба навчити користуватися ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними установками учня, формують його життєві компетентності, необхідні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці.

Ключові слова: педагогічна спадщина Василя Сухомлинського, праця, трудова діяльність, школа, сім'я, навчально-виховне середовище.

Сучасна освітня практика замало уваги приділяє трудовому вихованню дітей в умовах шкільного навчання. Більше того, з обережністю ставляться до трудового виховання учнів і батьки, не залучаючи дітей до різних видів діяльності, крім навчання. Батьки забувають про те, що головною умовою процесу соціалізації особистості є діяльність. Її цілі і принципи, зміст і методи, форми організації змінюються в залежності від соціально-економічних і політичних умов життя людей. Найбільш оптимальною формою для виконання соціокультурних і соціально-педагогічних функцій є праця.

У теорії і практиці педагогічної науки поняття «праця» вживане здебільшого в контексті трудової діяльності або трудового виховання (І. Бех, Я. Коменський, К. Ушинський, С. Макаренко, В. Сухомлинський). Вчені зробили чималий внесок у змістове наповнення та їх диференціацію на рівні теоретичних, методологічних та дидактико-методичних учень. Особливий інтерес у цьому сенсі викликають ідеї Василя Сухомлинського про трудове виховання.

З-поміж важливих складників педагогічної спадщини В. Сухомлинського трудовому вихованню відводилось особливе місце. Педагог увів у навчальний процес розроблену ним систему виховання дітей, на засадах традицій, які переростали в культ праці. Василь Олександрович писав, що не гра в працю, а справжнє трудове життя – з потом, втомою, мозолями, радістю досягнутої мети – ось щастя людини. Він доводив, що

трудове виховання починається з виховання культури потреб і цінностей. Основною метою можуть бути матеріальні потреби, потреба в пізнанні, активності, творенні, суб'єкт-суб'єктній взаємодії, спілкуванні з людьми, потреба в прекрасному. Весь спектр потреб, писав В. Сухомлинський, допомагає перетворити працю на справжню духовну потребу: "Великим злом у багатьох школах є те, що праця не стає духовною потребою. Це збіднює духовне життя людини в роки становлення його поглядів і переконань. Лінь розквітає як тяжка біда і порок не тому, що людина нічого не робить, а тому що робота не надихає і не одухотворяє його" [3, с. 126].

За педагогом, трудова діяльність є тим джерелом, яке розвиває багатство людських відносин, усвідомлюється як доцільна, свідомо, фізична або інтелектуальна діяльність, спрямована на задоволення матеріальних, духовних фізичних потреб. Виховна функція праці полягає в розвитку і закріпленні у процесі праці суспільно цінних якостей і властивостей особистості, морально-естетичного ставлення до життя і трудової діяльності [3, с. 306–307].

Праця знаменувалася ним як великий вихователь, що входить у духовне життя дитини, дає їй радість дружби і товаришування, розвиває допитливість і спостережливість, відкриває красу навколишнього світу, розвиває перші гуманні почуття – почуття творця матеріальних благ, без яких неможливе життя. У Павлівській школі праця виконувала не тільки виховну цінність, а й розвивальну. Виховати любов до праці, писав Сухомлинський, неможливо, якщо дитина не відчує краси цих відносин. Увесь процес виховання дітей має бути організований так, щоб вони навчилися розуміти користь і необхідність праці для себе і колективу. В. Сухомлинський вказував на їхню взаємозумовленість і взаємозв'язок. Вислів педагога «Розум дитини – на кінчиках його пальців» є свідченням поєднання і гармонії одночасного розвитку голови і руки (та ще обов'язково обох рук). Своє бачення він обґрунтовував тим, що розумна і освічена людина готова до будь-якої праці і може зробити її творчою, радісною, колективною. Завдання школи полягає в тому, щоб «знайти таку працю, яка б розвивала розумові здібності, вводила б людину у світ творчості» [3, с. 127].

Крім того, педагог детально, одну за одною, перебирав усі види робіт школярів і кожну оцінює з позиції її виховних можливостей. Це давало змогу йому визначати чіткі критерії досягнень учнів. Визначаючи їх, В. Сухомлинський звертав увагу не на кінцевий результат, а на важливі особистісні якості дитини в процесі виконання трудового доручення: скільки часу дитина працювала, як працювала, який результат отримала, яку віддачу учень отримує від неї, наскільки вона збагачує його і наскільки сам відчуває радість і захоплення нею. У такому сенсі праця всебічно розвиває особистість дитини, загартовує її не тільки фізично, морально, а й розвиває як повноцінну особистість із притаманними для неї якостями, а саме: підвищення самооцінки дитини, створює мотивацію успіху, радість досягненого, потребу в реалізації своїх сил і творчого потенціалу. Тільки через працю і завдяки праці, наголошував Сухомлинський, дитина відчуває себе потрібною і корисною для суспільства, вчиться усвідомлювати і розуміти свій громадянський обов'язок, прагне зробити свій внесок у загальну справу, відчуває гордість за результат своєї праці. Педагог стверджував: "Коли учень працює, щось робить, коли є якісь наслідки його роботи, значить, він вже виховується, і праця стає могутнім знаряддям виховання" [3, с. 173]. Найголовніше завдання педагога – дати кожній дитині велике особисте щастя, тобто щастя творчої праці, повноту духовного життя.

Через всю свою педагогічну діяльність, як зазначає В. І. Лозова, В. О. Сухомлинський реалізовував основну ідею – ідею самоствердження та становлення особистості громадянина у творчій праці на благо суспільства. Дати дитині радість творення, радість праці, праці на благо людей – це і є справжня мудрість батьківської любові до дітей.

Ставитися до роботи з любов'ю, бачити в ній радість – необхідна умова для прояву творчості особистості, її талантів, як писав великий педагог. На думку М. М. Головка, що якщо дитина вклала частинку своєї душі в працю для людей і знайшла в цій праці особисту радість, вона не зможе стати злою, невихованою людиною.

Без праці не знайдеш покликання. Щоб знайти улюблену працю, треба полюбити її, розкритися в ній [4, с. 171]. Як прищепити учням любов до праці, як змусити їх полюбити працю так, щоб вона заволоділа їх серцем? Ці питання хвилювали педагога передусім. Шукаючи відповіді на них, він переконався в тому, що почуття любові до праці пробуджується тоді, коли дитина бачить у своїх результатах втілення самого себе, своєї гідності, честі та гордості.

Зауважимо, що сам В. Сухомлинський не використовував у педагогічному процесі поняття «праця». Воно застосовувалось ним у значенні – навчальна і продуктивна; короткотривала і довготривала; з оплатою і без; ручна і механізована; в майстерні і в полі; індивідуальна і колективна. Отже, щоб сформулювати у дитини бажання працювати і отримувати очікуваний результат, педагог радив використовувати всі види праці в їх різноманітності.

У Павлівській школі в пріоритеті були розумова й фізична праця. Крім того, праця фізична розглядалася як більш виважена порівняно з розумовою. Сухомлинський розглядав її як обов'язкову для всіх дітей, підкреслюючи тим самим ідею про всебічний розвиток особистості в праці. Зважаючи на цю особливість, педагог вказував на тісний зв'язок із моральним вихованням. Тільки праця, за твердженням педагога, спонукає дитину бути працюючою, розвиває такі якості, як любов до праці, повагу до результатів праці (як власної, так і чужої), скромність, терпіння і цілеспрямованість, формує позитивне ставлення до праці як життєво необхідного процесу.

Випробувати радість праці школярі зможуть, відчувши її суспільну значимість. Для учнів Павлівської школи суспільно-корисна праця мала особливе значення. Наприклад, допомога ветеранам війни, інвалідам та хворим, людям похилого віку та самотнім. Сухомлинський пише, що діти із задоволенням організували для людей похилого віку консервації, заготовлені на уроках технології, святкові подарунки та вітання, допомагали по господарству, виявляли турботу про навколишнє середовище – збирали макулатуру, брали участь у міських суботниках, прибирали сміття в парках тощо. Навіть елементарна праця в школі – підклеювання книг у бібліотеці чи прибирання на пришкольній ділянці – може мати позитивний виховний і моральний ефект, якщо діти будуть виконувати ці доручення не заради винагороди, а з почуття морального обов'язку. Педагог підкреслює, що така робота буде корисною для дитини і принесе їй не тільки радість праці, а й моральне задоволення. Тому роль таких заходів важко переоцінити [3, с. 127].

У трудовому вихованні В. Сухомлинський вбачав і розвиток у учнів такої важливої здатності, як працювати спільно, дотримуватись товариських відносин, розподіляти між собою обов'язки, узгоджувати свої дії з діями інших учасників взаємодії. Крім цього, праця допомагає визначити пріоритети у виборі професії, ставлення до тих чи інших видів діяльності у самих різних напрямках, що дає змогу учням спробувати свої сили і найбільш точно і правильно зробити вибір майбутньої професії.

У Павлівській школі дівчата і хлопці включалися у гурткову роботу, а більшість відвідували кілька. Сухомлинський наголошував на тому, що молодь треба вчити розумової і фізичної праці. Для цього він використовував усе можливе: шкільні майстерні, кружки, лабораторії, присадибні господарства й організував гурткову роботу, залучав громадських працівників, які допомогли дітям у виконанні того чи іншого виду праці, ділилися з ними досвідом, мотивували до знань, праця вимагає знань, умінь застосовувати ці знання в житті, користуватися найрізноманітнішими інструментами, технікою, машинами. Тобто за роки навчання учні були не тільки обізнані з видами праці, а й брали у них активну участь: самі вирощували урожай пшениці, висаджували саджанці, доглядали за ними й отримували урожай із висадженого ними плодового дерева [2, с. 335]. Кожен вид праці супроводжувався відповідними традиціями і посвятою. Наприклад:

1) *свято літнього сінокоосу*: на початку липня старшокласники йшли працювати 2–3 тижні на поле, косили механічними косарками і ручними косами, згрібали сіно, складали його в копиці. Весь цей час учні жили в полі, працювали, самі готували їжу, а ввечері читали книги, слухали цікаві розповіді, ділились почуттями;

2) *тиждень саду*: традиція, яка полягала в обмінюванні саджанцями плодкових дерев, які вирощували самі діти;

3) *свято першого снопа*: в перший день жнив рано-вранці в школу проходили всі учні, а вчителі вітали їх зі святом;

4) *свято першого хліба*: (свято молодших школярів). Діти прибирали пшеницю на своїх маленьких пришкольніх ділянках, обмолотивши зерно, йшли на млин, одержували борошно, і матері допомагали їм випікати перший вирощений власноручно хліб;

5) *свято першої борозни*: хлопчики і дівчатка обробляли виділений ними «піонерський гектар», удобрювали, сіяли і збирали пшеницю;

6) *свято родючості*: проводилося лише раз за всі роки навчання: кілька років діти працювали на невеликій ділянці землі, яка була проблемною, з благородною метою – повернути землі родючість. У цей урочистий день приходили найбільш шановані люди, ударники праці і вітали підлітків із перемогою [5, с. 7–297];

7) *свято подарунків, які виготовляли учні своїми руками*: наочні посібники, розписи дитячих книг, розписи рекреацій та ін. У літні канікули виготовляли наочні посібники для біологічного кабінету (гербарії, колекції, експонати та ін.).

Для В. Сухомлинського, як і для його вихованців, важливим у цьому процесі був результат, який приносив радість від отриманого. Особливого значення педагог надавав прояву почуттям. Він писав, що в роки дитинства кожна дитина має глибоко пережити почуття благородності [3, с. 135].

Важливими у цьому плані є ідеї В. Сухомлинського про розкриття природних задатків і схильностей дітей. Саме праця дає змогу найбільш повно і яскраво діагностувати учнів за рівнем їх домагання. На думку педагога, кожен може протягом тривалого часу відчувати свої задатки, здібності, виражати в конкретній справі свої схильності, знаходити улюблену роботу [3, с. 129].

Праця також створює умови для перевірки вольових якостей дитини: "У дисципліні праці, виконання режиму дня, подоланні труднощів кожен підліток має бачити засоби вольового самовиховання" [3, с. 128]. Поділяємо думку педагога про те, що праця не тільки дає дитині змогу перевіряти (діагностувати) свій творчі здібності, але й цілеспрямовувати їх, переводячи процеси виховання в самовиховання.

Ці та низка інших ідей для педагога мали за мету не тільки сформулювати інтерес до праці, людей праці, а найголовніше – виховати любов до людей, до природи, до усього живого і прекрасного. Виховання у праці, писав В. Сухомлинський, – це, насамперед, підготовка до вибору професії, виховання характеру, моральності, переконання; всі педагогічні цілі, скільки їх є, зливаються в один вузол, який називають працею. А для цього треба мати і знання, і міцні навички, які формуються за допомогою дорослого.

Нині питання трудового виховання є значущою частиною загальної системи виховання і не втрачає своєї актуальності впродовж всієї історії педагогіки. Ефективність і результативність трудового виховання в школі суттєво залежить від педагога, його організаторських здібностей і особистісних якостей. Перед ними стоїть

складне завдання: поєднувати свою керівну роль як організатора процесу управління навчальним процесом із самостійністю учня, процесом самоврядування, активізацією учнів у суспільній діяльності. Не тільки вчителі праці, а й класні керівники, які супроводжують учнів упродовж усього навчання, можуть сприяти розвитку трудових вмінь і навичок дітей, не тільки готувати їх до майбутнього життя, а й сприяти їх розвитку.

Дітям, які живуть у глобалізованому інформаційно-технічному світі, стверджують учені в галузі психології, педагогіки, інформаційних технологій мало дати лише знання. Їх треба навчити користуватися ними. Знання та вміння взаємопов'язані з ціннісними установками учня, формують його життєві компетентності, необхідні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці [6].

Започатковані Сухомлинським ідеї трудового виховання в Павлівській середній школі можуть бути використані вчителями початкових класів в умовах нової української школи як альтернативні з формування предметних і загальних компетентностей.

Це можливе за умови використання комплексу всіх предметів, що вивчаються в початкових класах, де трудове навчання має виробити ставлення особистості до праці, виробництва, предмета і засобу праці, сформувати правильні міжособистісні стосунки всіх учасників трудового процесу. Трудове навчання і праця учнів із молодшого шкільного віку покликані забезпечити формування особистості, адаптованої до праці на виробництвах із різними формами власності, в тому числі і спадкової, а також становлення особистості в умовах розвитку компетентності і конкуренції, підвищення рівня професіоналізму на ринку праці.

Тому в освітніх закладах необхідно впроваджувати елементи трудової діяльності з урахуванням різного ступеня складності, ринку праці та потреб роботодавців. Якщо не створити відповідного середовища для розвитку праці, виховання відповідного ставлення до результатів праці, а навчальна діяльність – теж праця, то жодні педагогічні хитрощі школи не дадуть позитивного результату. Крім того, якщо дитяча праця не потрібна сім'ї, якщо батьки самі «зі шкіри лізуть», щоб полегшити життя дітей, звільнивши їх від праці, жодні тижневі, двотижневі, місячні практикуми, організовані школою, не стануть для дітей працею, вони залишаться грою і тільки грою – щоправда, докучливою і важкою, від якої хочеться скоріше звільнитися. Виховну силу праця має лише тоді, коли вона стає економічною необхідністю.

Тому вчителю початкових класів потрібно бути чітко обізнаним не тільки з вимогами сучасного ринку праці, виробничими технологіями, що вступають у трудове життя, а знати якості особистості, якими вона має володіти для оволодіння виробничими відносинами, вміння організувати процес спрямованості формування особистості на матеріальне виробництво. Через це необхідно, щоб учитель початкових класів сам опанував належну підготовку з трудового виховання, яке, на превеликий жаль, випало з контексту освітнього процесу чи замінюється іншими видами роботи, як-от: робототехніка, лего-модельювання, що мають готові зразки виконання, збіднюють дитячу творчість і не сприяють розкриттю їхніх трудових резервів.

Висновки. Осмислюючи вище сказане, констатуємо, що спадщина В. Сухомлинського та його ідей про трудове виховання дітей та молоді, що мають позитивний результат і вплив на розвиток і становлення особистості в умовах сучасної української школи, не оцінені. Це зокрема: вплив праці на фізичний розвиток; розумові здібності; виховання моральності; підвищення самооцінки, оскільки дитина відчуває себе потрібною і корисною для суспільства, вчиться усвідомлювати і розуміти свій громадський обов'язок, прагне зробити свій внесок у загальну справу, відчуває гордість за результат своєї праці, здобуває навички колективних і товариських відносин, вміння працювати спільно, розподіляти обов'язки, узгоджувати свої дії з діями інших людей, допомагає визначити пріоритетні напрями вибору професії, схильності і здібності, хороше ставлення до тих чи інших видів діяльності, що дасть змогу учням спробувати свої сили і найбільш точно і правильно зробити вибір майбутньої професії. Отже, особливістю сучасної української школи є те, щоб творчо вчителі «вбудовували» ідеї В. Сухомлинського в освітньо-виховне середовище – позашкільну освіту, початкову, середню, старшу й вищу школи.

Використана література:

1. Головка М. Н. Актуальність трудового виховання в сучасній школі / М. Н. Головка // Научное сообщество студентов XXI столетия. Гуманитарные науки : сб. ст. по мат. VIII междунар. студ. науч.-практ. конф. № 8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : sibac.info/archive/humanities/8.pdf.
2. Макаренко А. С. Воспитание гражданина / сост. Р. М. Бескина, М. Д. Виноградова. – Москва : Просвещение, 1988. – 304 с.
3. Марусинець М. М. Професійна рефлексія майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика формування : монографія / М. М. Марусинець. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – 419 с.
4. Сухомлинский В. А. О воспитании / сост. С. Соловейчик. – Москва : Изд-во политической литературы, 1988. – 269 с.
5. Сухомлинский В. О. Проблемы виховання всебічно розвинутої особистості. Вибрані твори : в 5 т. / редкол. : О. Г. Дзевєрін (голова) [та ін.]. – Київ : Рад. шк., 1976. – Том 1. – 1977. – С. 55–226.
6. Концепція Нова українська школа. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://osvita.ua/school/reform/54276/>.

References:

1. Golovko M. N. Aktual'nost' trudovogo vosp'y' tany' ya v sovremennoj shkole / M. N. Golovko // Nauchnoe soobshhestvo studentov XXI stolety' ya. Gumanity'arnye nauky' : sb. st. po mat. VIII mezhhdunar. stud. nauch.-prakt. konf. # 8. URL: sibac.info/archive/humanities/8.pdf.
2. Makarenko A. S. Vospitanie grazhdanina / sost. R. M. Beskina, M. D. Vinogradova. – Moskva : Prosveshchenie, 1988. – 304 s.
3. Marus' necz' M. M. Profesijna refleksiya majbutn'ogo vchy' telya pochatkovy' x klasiv : teoriya i prakty' ka formuvannya : monografiya / M. M. Marus' necz' . – Uman' : PP Zhovty' j O. O., 2012. – 419 s.

4. Suhomlinskij V. A. O vospitanii / sost. S. Solovejchik. – Moskva : Izd-vo politicheskoy literatury, 1988. – 269 s.
5. Suhomly`n'sky`j V. O. Problemy` vy`xovannya vsebichno rozvy`nenoj osoby` tosti. Vy`brani tvory` : v 5 t. / redkol. : O. G. Dzeverin (golova) ta in. – Kyiv : Rad. shk., 1976. – Tom 1. – 1977. – S. 55–226.
6. Kontseptsiia Nova ukrainska shkola [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://osvita.ua/school/reform/54276/>.

Марусинец М. М. В. Сухомлинский о трудовом обучении: современный контекст осмысления

В статье раскрыт вопрос о продуктивных идеях Василия Сухомлинского о воспитании детей и молодежи на основе трудового воспитания, которые возникли в процессе органической взаимосвязи теоретических и практических наработок в среде Павлышской средней школы с опорой на опыт его предшественников. Обоснованно созданную педагогом авторскую педагогическую систему по воспитанию у детей, начиная с начальной школы отношение к труду, как личностной и общественно значимой потребности, от которой зависит формирование полноценной личности и гражданина. Указана роль семьи, школы и педагогов в формировании у детей отношения к труду как к серьезной деятельности и ее результатов. Детям, которые живут в глобализированном информационно-техническом мире, недостаточно дать лишь знание. Их нужно научить пользоваться ими. Знания и умения, взаимосвязанные с ценностными установками ученика, формируют его жизненные компетентности, необходимые для успешной самореализации в жизни, обучении и труде.

Ключевые слова: педагогическое наследие Василия Сухомлинского, труд, трудовая деятельность, школа, семья, учебно-воспитательная среда.

Marusinets M. M. Sukhomlinskiy about labour education: modern context of comprehension

The article raises the question of Vasily Sukhomlinsky's productive ideas about the upbringing of children and youth on the basis of labor education, which arose in the process of the organic interconnection of theoretical and practical developments in Pavlysh secondary school environment, based on the experience of his predecessors. The author's pedagogical system for the upbringing of children, starting from the primary school, is justified by the author's attitude to work as a personal and socially significant need on which the formation of a full-fledged individual and citizen depends. It points to the role of the family, school and teachers in shaping the attitude of the children towards work as a serious activity and its results. It is not enough to children which live in the globalized informatively-technical world to give knowledge only. They are necessary to be taught to use them. Knowledge and abilities, *взаємопов'язані* with the valued options of student, the vital to the competence form him, necessary for successful self-realization in life, studies and labour.

Key words: pedagogical heritage of Vasily Sukhomlinsky, work, labor activity, school, family, educational environment.

УДК 37.013: 378

Митцева О. С.

КЛАСИФІКАЦІЯ ТИПІВ ІМІДЖУ

У статті порушено проблему систематизації типів іміджу відповідно до різних критеріїв: емоційне забарвлення; базисні підстави; цільова установка; ступінь раціональності; кінцевий результат; функціонування; призначення особистості; кількість суб'єктів; характер соціальної діяльності; диференціація сфери професійної діяльності; соціально-демографічні характеристики; культурний контекст. На основі аналізу наукової літератури визначено типи іміджу, які характеризують особливості професійного іміджу фахівця з інформаційних технологій (цілісність, узгодженість, керованість, зумовленість, відповідність, суб'єктність, поєднання внутрішніх і зовнішніх чинників), що сприяють конкурентоспроможності і досягненню успіху у створенні професійного іміджу на рівні особистості, організації і ринку послуг.

Ключові слова: імідж, професійний імідж, класифікація, критерій, особливості, особистість, фахівець з інформаційних технологій.

Одним із напрямів модернізації системи вищої освіти України у ХХІ ст. є її інтеграція в європейський соціокультурний простір, що актуалізує проблему підвищення іміджу молодого спеціаліста, основними критеріями якого на ринку праці постають інноваційність мислення, ділова ініціатива, комунікативна компетентність. Як наслідок, професійний імідж спеціаліста починає набувати властивості одного з основних ресурсів, що забезпечує високий соціальний престиж і успішність молодого покоління. Це, своєю чергою, викликає необхідність цілеспрямованої підготовки майбутніх спеціалістів до створення свого ефективного професійного іміджу.

Автор спирається на наукові ідеї щодо основ феномена "імідж" представлені у напрямах: філософії (М. Бубер, М. Гайдеггер, В. Гьосл, Е. Гуссерль, Ф. Ебнер, Е. Левінас, К. Ясперс та ін.), політології (В. Бебик, В. Волкова, В. Кривошеїн, Л. Малишенко, Г. Почепцов та ін.), психології (А. Бодальов, В. Парфєров та ін.), педагогіки (І. Калюжний, Н. Прус, І. Размолодчикова, Н. Савченко, В. Черепанова та ін.), іміджології (Р. Бірд, Л. Браун, М. Спіллейн, Г. Почепцов, В. Шепель). Поняття "імідж" за своїм змістом стає міждисциплінарним та починає широко використовуватися в категоріальному полі багатьох дисциплін. Класифікація цього поняття набуває інтерпретації відповідно до особливостей, цілей, завдань певного наукового напрямку.